

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Азадський університет
Каракалтакський державний університет
Київський національний університет технологій та дизайну
Луцький національний технічний університет
Національна металургійна академія України
Національний університет «Львівська політехніка»
Одеський національний політехнічний університет
Сумський національний аграрний університет
Східно-Казахстанський державний технічний
університет ім. Д. Серікбаєва
ТОВ «НВО «ПРОМІТ»
Українська асоціація якості
Українська інженерно-педагогічна академія
Університет Барода
Університет ім. Й. Гуттенберга
Університет «Politechnika Świętokrzyska»
Харківський національний університет
міського господарства ім. О. М. Бекетова
Херсонський національний технічний університет*

СИСТЕМИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПОСТАВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЦТВО

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

(м. Суми, 17–20 травня 2016 року)

Сайт конференції: <http://srpv.sumdu.edu.ua>.

**Суми
Сумський державний університет
2016**

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНЕСЕННЯ У ВИЗНАЧЕННІ ТЕРМІНІВ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ ТА ТЕРМІНОСИСТЕМ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

Заїка І. Ю., аспірант, СумДУ, м. Суми
Івченко О. В., канд.техн.наук, доц., СумДУ, м. Суми

Проблеми використання різної термінології постійно перебувають у полі зору науковців. Найголовнішими з них є проблема визначення статусу терміна, джерел формування наукової термінології, лексикографічної фіксації та стандартизації термінів, співвіднесеності у визначенні термінів у законодавчих актах, нормативно-правових документах, стандартах тощо.

Термінологічна лексика будь-якої професійної галузі знань утворює складну систему найменувань. Специфіка терміна як особливого виду слова помітно відрізняється від загальноживаної лексики. І до сьогодні вона ще вивчена недостатньо, хоча протягом тривалого часу цьому питанню приділяють увагу вітчизняні й зарубіжні лінгвісти та спеціалісти зі стандартизації.

Основними вимогами до терміна встановлено однозначну відповідність терміна поняттю, відповідність лексичного значення терміна позначуваному ним поняттю, системність, раціональну стислість, словотворчу здатність, мовну правильність. Вимоги ж до визначення поняття містять, крім деяких з вищезгаданих вимог, такі: сумірність, наявність лише суттєвих ознак, відсутність тавтології, однозначність, несуперечливість визначенням понять інших стандартів, визначеність поняття [1]

Відповідно до Закону України «Про стандартизацію» від 05.06.2014[2], на сьогодні у сфері стандартизації такі документи, як стандарт і технічний регламент, мають різні статуси: стандарт – нормативний документ, положення якого не є обов'язковими, в той час як технічний регламент – нормативно-правовий документ, вимоги якого є обов'язковими. Саме тому надважливою складовою якості як законодавчого, так і нормативно-правового тексту є дотримання єдності термінології, її несуперечливості й логічної впорядкованості, відповідності національним та міжнародним термінологічним стандартам.

Нині чинні лише два національних стандарти, які унормовують правила слововживання та мовний стиль нормативних документів: ДСТУ 1.5:2015 «Національна стандартизація. Правила побудови, викладання, оформлення та вимоги до змісту нормативних документів» [3] та ДСТУ 3966:2009 «Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять» [1].

Для проектів законів України чинний документ «Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог

нормопроектної техніки», відповідно до якого текст законопроекту має викладатися стисло, державною діловою мовою, за змогою, короткими фразами. Особливу увагу необхідно звертати на точність термінології. Визначення термінів повинно відповідати їх змісту, що міститься в офіційній діловій мові, спеціальних науках та чинному законодавстві, а також має бути однаковим у всьому тексті закону. Якщо термінологія закону не відповідає загальноживаному її розумінню і обмежується лише певним законом, то у проекті дається відповідне застереження [4]. Проте у цьому документі немає жодних вказівок і посилань на граматику української мови, жодних конкретних вимог чи рекомендацій щодо мовного стилю викладання проектів законів.

Що ж стосується нормативно-правових документів, до яких відносяться технічні регламенти, має місце неунормованість у частині впровадження застандартизованої термінології, адже засадничих документів щодо розроблення, оформлювання і подання технічних регламентів немає і, відповідно, ніхто не відслідковує використання у цих документах застандартизованої науково-технічної термінології.

Отже, існують певні відмінності стосовно визначення термінів законодавчих актів та нормативних документів, тому існує необхідність розроблення рекомендацій стосовно регулювання термінології, правил слововживання та мовного стилю нормативних документів, в тому числі і технічних регламентів, та інших офіційних документів, адже порушення законодавцем вимог щодо термінів та їх визначень у законодавчих актах та нормативних документах спричиняє неузгодженість і невпорядкованість термінологічної бази сучасного законодавства в цілому та термінологічні розбіжності на галузевому й міжгалузевому рівнях, що призводить до нечіткості, неясності та неоднозначності у розумінні і застосуванні законодавчих приписів.

Список літератури

1. Термінологічна робота. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять. ДСТУ 3966:2009. – К. : Держстандарт України, 2009. – 32 с.
2. Про стандартизацію: Закон України від 05 червня 2014 р. № 1315-VII / Міністерство юстиції України. – Офіц. вид. – К. : 2014 – 15 с.
3. Національна стандартизація. Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів. ДСТУ 1.5:2015. – К. : Держстандарт України, 2015. – 104 с.
4. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації). – К. : 2014. – 39 с.